

Nekoč trgovska ulica, ki vodi k Celzusuvi knjižnici, tretji največji v antičnih časih

Velikansko gledališče, ki je sprejelo 24.000 obiskovalcev, obnavljajo s pomočjo Avstrije

Efez, mogočno antično mesto južno od Izmirja, je danes najbolj oblegana arheološka atrakcija v Turčiji

Antični biser v Egejski Turčiji

Košarkarskim navdušencem je ime Efes dobro znano, saj je največja turška pivovarna Efes Pilsen pokrovitelj istoimenskega moštva iz Carigrada, za katero igra tudi Boštjan Nachbar. A Efes po turško, po naše Efes in po latinsko Ephesos, je vse kaj drugega kot le košarka in pivo: je eno najbolj ohranjenih antičnih mest, nekoč prestolnica Male Azije ter pomembno gospodarsko in kulturno središče, ki je na svojem vrhuncu štelo več kot 220.000 prebivalcev.

EFEZ ▶ V Efezu v Egejski Turčiji, nekoliko nad grškim otokom Samos, se danes pride po cesti, morje je približno šest kilometrov stran, v antiki pa je bil Efes, podobno kot Oglej v Furlaniji, pomembno pristanišče.

V plodni dolini, ki jo obkrožajo oljčni gaji na pobočjih, na rodovitnih poljih pridelek pobirajo trikrat letno, podobno je moralo biti tudi v oddaljeni zgodovini.

Svetovno čudo

Stari Grki so se v Egejski Turčiji naselili v 14. stoletju pred našim štetjem, kmalu tudi v Efezu, enem od dvanajstih jonskih mest. Efes ima burno zgodovino, njegovi vladarji so se menjali: zdaj so bili to Jonci, pa Perzijci, Lidijci in spet Grki, za njimi Rimljani in slednjič Turki, pod katerimi sta vloga

in pomen Efeza padla, da je iz nekoč slavnega mesta postal najprej vas potem pa zapuščen kup kamena.

Antični Efes je svetovno slavo dosegel z Artemidinim templjem. V šestem stoletju pred našim štetjem ga je dal zgraditi premožni lidijski kralj **Krez**, tempelj pa je **Plinij Starejši** označil za eno od sedmih svetovnih čudes tistega časa, ob rodoškem Kolosu, aleksandrijskem svetilniku, Keopsovi piramidi, babilonskih vrtovih ...

Za dva Partenona

Artemidi, boginji lova, narave in rodovitnosti, ki so jo v Efezu upodabljali s številnimi prsmi, je Krez namenil tempelj, ki je bil dvakrat večji od atenskega Partenona. Bil je 140 metrov dolg in več kot 70 metrov širok, podpiralo ga je 127

Pri domnevno zadnjem bivališču Device Marije je na zidu tisoče listkov s priprošnjami

jonskih stebrov iz bleščečega marmorja. K svetišču so romali številni, tudi od zelo daleč in Efes je že v tistem času postal turistično središče. Prodajali so tudi spominke, pomanjšane kipce 15-metrške zlate upodobitve boginje Artemide. Ostanke Artemidinega templja - ki so ga požgali in porušili in dvakrat obnovili - so danes na robu mesta Selçuk, blizu muzeja v katerem sta dva Artemidina kipa, streljaj stran pa so ostanke Efeza.

Vhod v nekdanje mesto je širok in prepričljiv, kot vse najpomembnejše kulturne spomenike v Turčiji ga stražijo oboroženi vojaki.

Efez ponuja številne atrakcije, z znanstvenimi dokazi in nekaj domišljije so rekonstruirali tudi način življenja v mestu. Imelo je številne urbane elemente in zadovoljevalo vrsto potreb prebivalcev in obiskovalcev. Utrip mesta je bil živahen, bilo je trgovsko in kulturno središče, kraj čaščenja in ena od prestolnic znanja takratnega sveta. Iz Efeza je bil predsokratski filozof **Hera-klit**, v Efezu je nekaj let živel in oznanjal evangelij apostol **Pavel**, ki je tam napisal svoja pisma Korinčanom.

Trgovska ulica

Ena od treh dominantnih ulic v Efezu vodi od Heraklovih vrat do Celzusuve knjižnice. Ob tej ulici so bila gostišča, trgovine, lepo ohranjen Hadrijanov tempelj, nekoliko nižje javna stranišča, na eno stran terasaste patricijske hiše, na koncu ulice pa dominantna Celzusuva knjižnica, katere pročelje so rekonstruirali s pomočjo Avstrijskega arheološkega inštituta, ki je najpomembnejša organizacija

pri arheoloških izkopavanjih v mestu. Knjižnica je bila v svojem času tretja največja na svetu, za aleksandrijsko in pergamsko, v njej so hranili 12.000 zvitkov.

Oglas za bordel

Nedaleč od knjižnice na Marmorni cesti, ki vodi do nje, je, kakor so prepričani arheologi, prvi oglas v zgodovini. Z njim - gre za odtis noge s prstoma, usmerjenima na dva konca in z različnimi simboli na njih - so vabili v Celzusuvo knjižnico in v bordel nasproti nje. Da je bila hiša z dvema vhoda nekoč bordel, potrjujejo najdbe v njej in njena struktura. Na njenem mestu so izkopali kip boga plodnosti Prijapa z velikanskim falusom. Hiša je imela v pritličju sprejemnico z mozaično zgodbo o štirih letnih časih, v nadstropju pa številne majhne sobe, v katerih so antične prostitutke zadovoljevale svoje stranke.

Filozofsko stranišče

Prav blizu bordela je bilo tudi javno stranišče, zgradili naj bi ga Rimljani. Stranišče je bilo skupinsko, s številnimi odprtini na marmorni plošči, pod katero je

tekla voda in odplakovala iztrebke. Vodiči znajo povedati, da so premožnejšim prebivalcem pred uporabo stranišča sedišče pogreli njihovi sužnji, pa tudi, da je bila latrina priljubljen kraj za pogovore, na katerem so se modreci zasedeli nerazumno dolgo.

Najmogočnejši spomenik v Efezu pa je antično gledališče, ki je v svojem času sprejelo 24.000 gledalcev, torej pol več kot stadion v Stožicah.

Priprošnje Mariji

Nedaleč od Efeza, precej visoko v hribih, je še ena znamenita točka, pomembna zlasti za kristjane. Gre za skromno hiško, danes je kapela, v kateri naj bi zadnja leta preživela Devica Marija. Dokazov za to ni, so le domneve, a jim številni trdno verjamejo, o čemer priča na tisoče listkov s priprošnjami Devici Mariji, ki jih turisti zatikajo na steno pod njenim domnevnim domovanjem. SAŠO DRAVINEC

TURISTIČNA AGENCIJA GEA
ŠEMPETER PRI GORICI
tel.: 05/393 61 17, e-mail: gea.ta@siol.net

4. - 5.12. - PREDBOŽIČNI DUNAJ
11. - 12.12. - CHRISTKINDL in STEYR 2 dni
11.12. - ADVENTNI SALZBURG
18.12. LEDENE JASLICE V GRADCU
18.12. - PRAZNIČNA LJUBLJANA
ODHODI IZ ŠEMPETRA IN NOVE GORICE
3-dnevni paket
v PORTOROŽU od 129€!

Javno stranišče v Efezu, kjer so bogatašem sužnji gredli kamnita sedala

SOP

Ker je pametno zgodaj začeti varčevati za dodatno pokojnino.

Pokličite **080 19 56** ali kliknite **www.sop.si**.

Skład obrnitov in podjetnikov, Vošnjakova ul. 6, 1000 Ljubljana